

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 119g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul
142 alin. (2) din Codul de procedură penală

(competența instanței de a refuza efectuarea unei expertize suplimentare)

CHIȘINĂU
1 decembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 15 iulie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 1 decembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „[...] reieșind din concluziile formulate de experți în rapoartele de expertiză judiciară anterioare [...]” din articolul 142 alin. (2) ultima teză din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Gheorghe Postolachi, în interesele dlui Andrei Cociorba, parte în dosarul nr. 1-50/2015, pendinte la Judecătoria Anenii Noi, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Maria Chiperi de la Judecătoria Anenii Noi, sediul central, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Împotriva dlui Andrei Cociorba a fost pornită o cauză penală pentru comiterea infracțiunii de încălcare a regulilor de securitate a circulației rutiere sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, care a condus la vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății.

4. În cadrul urmăririi penale a fost efectuată o expertiză tehnică a automobilului de către Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare din cadrul Inspectoratului General al Poliției. În cadrul examinării cauzei, la solicitarea apărării, s-a efectuat o altă expertiză de către Centrul de Expertize Independente „CEXIN” S.R.L.

5. Dat fiind faptul că au apărut întrebări noi referitoare la circumstanțele examinate, instanța a dispus, la solicitarea procurorului, o expertiză suplimentară, care a fost efectuată de Centrul Național de Expertize Judiciare și prezentată instanței de judecată.

6. De asemenea, cu privire la aceleași întrebări formulate de procuror, dl Andrei Cociorba i-a solicitat Centrului de Expertize Independente „CEXIN” S.R.L. efectuarea unei contraexpertize. În acest sens, apărarea i-a solicitat

instanței de judecată să dispună transmiterea materialelor cauzei către instituția de expertiză judiciară menționată. La 30 martie 2021, instanța a respins demersul în conformitate cu articolul 142 alin. (2) teza finală din Codul de procedură penală.

7. La 26 mai 2022, dl avocat Gheorghe Postolachi a solicitat, în mod repetat, efectuarea unei expertize suplimentare. Instanța a respins cererea avocatului, invocând aceleași prevederi.

8. Din acest motiv, dl avocat Gheorghe Postolachi a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „[...] reieșind din concluziile formulate de experți în rapoartele de expertiză judiciară anterioare [...]” din articolul 142 alin. (2) din Codul de procedură penală.

9. Judecătoria Anenii Noi, sediul central, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională. Totodată, instanța de judecată a suspendat examinarea cauzei până la soluționarea prezentei excepții de neconstituționalitate.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„[...]”

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

11. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 142

Temeiurile pentru dispunerea și efectuarea expertizei judiciare

„[...]

(2) Părțile, din inițiativă proprie și pe cont propriu, sînt în drept, prin intermediul organului de urmărire penală, al procurorului sau al instanței de judecată, să înainteze instituției publice de expertiză judiciară/biroului de expertiză judiciară o cerere privind efectuarea expertizei judiciare pentru constatarea circumstanțelor care, în opinia lor, vor putea fi utilizate în apărarea intereselor lor. În acest caz, organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată este obligată să remită instituției publice de expertiză judiciară/biroului de expertiză judiciară materialele necesare efectuării expertizei judiciare. Raportul de expertiză judiciară întocmit la cererea părților se prezintă de către parte organului de urmărire penală, procurorului sau instanței de judecată, se anexează la materialele cauzei penale și urmează a fi apreciat în coroborare cu alte probe. În cazul în care, **reieșind din concluziile formulate de experți în rapoartele de expertiză anterioare**, se constată inoportunitatea dispunerii expertizei judiciare solicitate de către părți, iar efectuarea unei alte expertize va condiționa tergiversarea procesului penal, organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată respinge cererea părților.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul afirmă că prevederile contestate reglementează competența instanței de judecată de a respinge cererea părților privind efectuarea expertizei judiciare suplimentare, dacă din rapoartele de expertiză anterioare se constată inoportunitatea acesteia, iar efectuarea altei expertize va conduce la tergiversarea procesului.

13. Autorul afirmă că, la respingerea unei astfel de cereri, norma contestată obligă instanța de judecată să analizeze, de fapt, rapoartele de expertiză anterioare, fapt care nu este permis la etapa cercetării judecătorești.

14. Totodată, autorul pretinde că prevederile contestate îi oferă instanței de judecată o marjă de discreție prea largă cu privire la oportunitatea efectuării unei expertize judiciare suplimentare.

15. Prin urmare, autorul sesizării susține că textul „reieșind din concluziile formulate de experți în rapoartele de expertiză judiciară anterioare” nu corespunde exigenței calității legii și limitează dreptul părților la apărare și la un proces echitabil, contrar articolelor 1 alin. (3), 4 alin. (2), 20, 21, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

16. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

18. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul părții în proces. Astfel, Curtea constată că ea este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

19. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care instanța de judecată a respins cererea avocatului cu privire la efectuarea unei expertize judiciare suplimentare. Curtea observă că, deși instanța care a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate a aplicat prevederile contestate, ea totuși a suspendat dezbaterile judiciare până la soluționarea prezentei excepții (a se vedea § 9 *supra*). În aceste condiții, Curtea reține că este competentă să continue examinarea sesizării în cauză.

20. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă textul „[...] reieșind din concluziile formulate de experți în rapoartele de expertiză judiciară anterioare [...]” din articolul 142 alin. (2) teza finală din Codul de procedură penală, care nu a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva criticilor invocate în prezenta sesizare.

21. Autorul sesizării susține că prevederile contestate încalcă articolele 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 alin. (2) [*drepturile și libertățile omului*], 20 [*accesul liber la justiție*], 21 [*prezumția nevinovăției*], 23 [*dreptul fiecărui*

om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle], 26 [dreptul la apărare] și 54 [restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți] din Constituție.

22. Cu privire la articolele 1 alin. (3), 4 alin. (2), 23 și 54 din Constituție, Curtea reiterează că acestea nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea HCC nr. 15 din 28 aprilie 2021, § 20; DCC nr. 112 din 15 iulie 2021, § 22).

23. Referitor la articolul 21 din Constituție, Curtea observă că autorul excepții nu a prezentat argumente care să demonstreze incidența acestuia în prezenta cauză.

24. Referitor la pretinsa încălcare a articolelor 20 și 26 din Constituție, autorul pretinde că prevederile contestate: (a) obligă instanța de judecată să analizeze, de fapt, rapoartele de expertiză anterioare, fapt care nu poate avea loc în faza cercetării judecătorești, și (b) oferă o marjă discreționară prea largă instanței de judecată cu privire la determinarea oportunității efectuării unei expertize judiciare suplimentare.

25. Cu titlu preliminar, Curtea notează că dispunerea unei expertize judiciare constituie o obligație procesuală a procurorului (organului de urmărire penală), în faza de urmărire penală, dacă circumstanțele cauzei o justifică. Expertiza urmează a fi dispusă și în favoarea învinutului pentru a respecta drepturile procesuale ale acestuia, inclusiv principiul egalității armelor. În cazul unei omisiuni a procurorului (organului de urmărire penală) de a respecta o asemenea obligație, persoanele interesate pot utiliza instrumentele procesuale prevăzute în instituția controlului judiciar al procedurii prejudiciale. Părțile interesate pot solicita efectuarea unei expertize judiciare la judecarea cauzei în prima instanță sau în instanța de apel (DCC nr. 98 din 6 septembrie 2018, § 22).

26. Curtea reține că, potrivit articolului 142 alin. (2) din Codul de procedură penală, părțile, din inițiativă proprie și pe cont propriu, sunt în drept, prin intermediul organului de urmărire penală, al procurorului sau al instanței de judecată, să înainteze instituției publice de expertiză judiciară/biroului de expertiză judiciară o cerere privind efectuarea expertizei judiciare pentru constatarea circumstanțelor care, în opinia lor, vor putea fi utilizate în apărarea intereselor lor. În acest caz, organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată sunt obligate să remită instituției publice de expertiză judiciară/biroului de expertiză judiciară materialele necesare efectuării expertizei judiciare.

27. Așadar, efectuarea unei expertize judiciare pentru constatarea circumstanțelor cauzei constituie o obligație pozitivă a autorităților, ce derivă din articolul 124 alin. (1) din Constituție, iar dreptul părților de a solicita efectuarea unei expertize din inițiativă proprie și pe cont propriu este o garanție suplimentară prevăzută de normele procesuale (a se vedea în acest sens DCC nr. 98 din 6 septembrie 2018, § 22).

28. Pe de altă parte, Curtea reține că ultima teză din aceeași normă prevede competența organului de urmărire penală, a procurorului sau a instanței de judecată de a respinge cererea părții cu privire la efectuarea expertizei suplimentare dacă din concluziile formulate de experți în rapoartele de expertiză anterioare se constată inoportunitatea dispunerii expertizei judiciare

și dacă efectuarea unei alte expertize va condiționa tergiversarea procesului penal.

29. Analizând norma contestată, Curtea menționează că rolul instanței de judecată este de a evalua necesitatea dispunerii unei expertize judiciare în funcție de circumstanțele cauzei și de noile întrebări formulate de părți. Astfel, instanța de judecată verifică în ce măsură rapoartele de expertiză anterioare oferă sau nu un răspuns pentru noile întrebări formulate de părți, iar acest fapt nu conduce la ideea că aceasta s-ar pronunța asupra probelor deja administrate pe parcursul procesului sau asupra vinovăției persoanei.

30. Totodată, Curtea notează că instanța de judecată nu dispune de o marjă de discreție nelimitată atunci când decide oportunitatea efectuării sau a neefectuării expertizei suplimentare. Dimpotrivă, norma contestată obligă instanța de judecată să justifice inoportunitatea dispunerii unei noi expertize, pe de o parte, și să verifice dacă aceasta afectează celeritatea procesului penal, pe de altă parte. De altfel, în lipsa prevederilor în discuție, instanța de judecată ar trebui să dispună efectuarea expertizei judiciare ori de câte ori există o cerere în acest sens din partea părților interesate, deși circumstanțele cauzei ar putea să nu reclame o nouă expertiză, iar efectuarea acesteia ar tergiversa soluționarea cauzei penale.

31. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că instanțele naționale dispun de o marjă largă de apreciere în ceea ce privește admisibilitatea probelor și necesitatea administrării acestora (a se vedea *Kasparov și alții v. Rusia*, 3 octombrie 2013, § 57; *Murtazaliyeva v. Rusia*, 9 mai 2017, § 80).

32. Totodată, condiția caracterului echitabil al procesului nu-i impune instanței de fond obligația de a dispune efectuarea unei expertize sau orice altă măsură de investigație doar pentru că o parte a solicitat-o. Atunci când apărarea insistă ca instanța de judecată să audieze un martor sau să administreze alte probe (cum ar fi în cazul dat un raport de expertiză), este de competența instanțelor naționale să decidă dacă este necesar să accepte examinarea probelor respective în cadrul procesului. Instanța națională are competența, sub rezerva respectării prevederilor Convenției, să refuze audierea martorilor propuși de apărare, de exemplu, pentru că consideră că este puțin probabil că acestea vor ajuta la stabilirea adevărului (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauzele *Khodorkovskiy și Lebedev v. Rusia*, 25 iulie 2013, § 718; *Poletan și Azirovik v. Fosta Republică Iugoslavă Macedonia*, 12 mai 2016, § 95). Așadar, în prezenta cauză, Curtea reține că nu există o ingerință în drepturile garantate de articolele 20 și 26 din Constituție.

33. De altfel, Curtea observă că, sub aparența unor critici de neconstituționalitate, autorul sesizării ridică, de fapt, o problemă de aplicare a legii. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine instanțelor de judecată (DCC nr. 27 din 24 februarie 2022, § 28). În aceste condiții, Curtea nu poate identifica, în mod rezonabil, nicio critică de neconstituționalitate în raport cu prevederile contestate.

34. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea nr. 107g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a textului „[...] reieșind din concluziile formulate de experți în rapoartele de expertiză judiciară anterioare [...]” din articolul 142 alin. (2) ultima teză din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Gheorghe Postolachi, în interesele dlui Andrei Cociorba, parte în dosarul nr. 1-50/2015, pendinte la Judecătoria Anenii Noi, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 1 decembrie 2022
DCC nr. 164
Dosarul nr. 119g/2022*